

Силабус навчальної дисципліни
«Адміністративно-правова протидія тінізації економіки»

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Освітньо-професійна програма «Митна безпека»

Рік навчання: 3, Семестр: 6

Кількість кредитів: 3

Мова викладання: українська

Підсумковий контроль - диф.залік

Форма проведення занять – лекції, семінарські

Назва курсу	Адміністративно-правова протидія тінізації економіки
Викладач	Рябченко Олена Петрівна, д.ю.н., професор, завідувачка кафедри адміністративного права, процесу та митної безпеки
Контактний тел.	067-717-18-65
E-mail:	80677171865@ukr.net
Електронна версія курсу	https://moodle.nusta.edu.ua/enrol/index.php?id=1061
Консультації	<i>Очні консультації: 2 години</i> Вівторок та П'ятниця з 13.00 до 15.00

Коротка анотація до курсу - навчальна дисципліна «Адміністративно-правова протидія тінізації економіки» є теоретичною основою для забезпечення набуття здобувачами інтегрованих, поглиблених та системно упорядкованих знань щодо діяльності суб'єктів забезпечення протидії тінізації економіки. Під останнім слід розуміти процес трансформації економіки, пов'язаний із порушенням встановлених правовими нормами вимог до діяльності у сфері економіки, що спрямована на отримання матеріального результату, який не відображається (не обліковується, не контролюється) у складі ВВП, та за умови досягнення критичного рівня становить загрозу економічній безпеці. Тінізація економіки є одним із чинників, які негативно впливають на можливість реалізації державної політики з реформування адміністративної системи, державної служби та інші процеси.

1. **Формат курсу** – змішаний – курс має супровід в системі MOODLE, має структуру, компонент, завдання і систему оцінювання.

2. **Компетентності, які мають бути сформовані в результаті опанування навчальної дисципліни**

Загальні компетентності:

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Здатність бути критичним та самокритичним.

Спеціальні компетентності:

Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.
 Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.
 Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.
 Знання і розуміння основ правового регулювання обігу публічних грошових коштів.

3. Результати навчання:

Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.

Формувати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.

Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.

Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

4. Обсяг курсу:

лекції	18
семінарські заняття	18
самостійна робота	54

5. Політика курсу. Дотримання академічної доброчесності відповідно до «Положення про академічну доброчесність в ДПУ».

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає:

– самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей);

– посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

– дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

– надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

– повторне проходження оцінювання (контрольна робота, диф. залік тощо);

– повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;

– відрахування з Університету;

– позбавлення академічної стипендії.

6. Схема дисципліни

Години/ семестр	Тема, план	Форма заняття та діяльності	Результати навчання	Вага оцінки (кількі
--------------------	------------	--------------------------------	---------------------	---------------------------

				сть балів
Змістовий модуль 1. Поняття, ознаки тіньової економіки та тінізації економіки. Нормативно-правове регулювання протидії тінізації економіки				
4	Тема 1. Підходи до визначення категорії «тіньова економіка», її міждисциплінарний характер 1. Поняття «економіка», співвідношення економіки і права. 2. Поняття «тіньова економіка» як правова категорія, її юридично значимі ознаки. 3. Співвідношення економіки та тіньової економіки. 4. Зміст навчальної дисципліни «Адміністративно-правова протидія тіньовій економіці» та її значення для формування компетентностей юриста. 5. Наукові підходи до визначення поняття тіньової економіки. 6. Міждисциплінарний характер тіньової економіки. 7. Методи обчислення обсягів тіньової економіки. 8. Сучасний стан тіньової економіки в Україні та окремих зарубіжних країнах.	<i>Лекція</i> <i>Семінар (опитування, тестовий контроль, розбір ситуаційних задач)</i>	Опанувати поняття: «економіка», співвідношення економіки і права, «тіньова економіка» як правова категорія, виділити її юридично значимі ознаки, співвідношення економіки та тіньової економіки; дослідити наукові підходи до визначення поняття тіньової економіки; збагнути міждисциплінарний характер тіньової економіки; визначити методи обчислення обсягів тіньової економіки; охарактеризувати сучасний стан тіньової економіки в Україні та окремих зарубіжних країнах.	6
2	Тема 2. Тінізація економіки та тіньова економіка як загроза національній безпеці 1. Загальна характеристика причин розповсюдження тіньової економіки в	<i>Лекція</i> <i>Семінар (опитування, тестовий контроль, розбір ситуаційних задач)</i>	Усвідомити причини розповсюдження тіньової економіки в Україні з історичної точки зору, а також причини розповсюдження тіньової економіки в Україні сьогодні; визначити місце тінізації економіки в	3

	Україні (історичний аспект). 2. Особливості причин розповсюдження тіньової економіки в Україні сьогодні. 3. Місце тінізації економіки в системі загроз національній безпеці України в економічній сфері та передумови формування правової протидії. 4. Вплив адміністративно-правового регулювання на економіку. 5. Інституційні зміни системи контролюючих органів, як запорука підвищення якості надання державних послуг та ліквідації можливості суб'єктивізму та корупції у роботі контролюючих органів.		системі загроз національній безпеці України в економічній сфері та передумови формування правової протидії; охарактеризувати вплив адміністративно-правового регулювання на економіку.	
2	Тема 3. Нормативно-правове регулювання протидії тінізації економіки 1. Формування нормативно-правового забезпечення протидії тінізації економіки. 2. Спеціальні нормативно-правові акти, метою прийняття яких є «протидія» тінізації економіки. 3. Нормативно-правові акти, які регулюють проведення окремих заходів за напрямом протидії правопорушенням. 4. Проблеми та недоліки нормативно-правового забезпечення формування й реалізації державної політики	<i>Лекція</i> <i>Семінар</i> (опитування, тестовий контроль, розбір ситуаційних задач)	Визначити нормативно-правове забезпечення протидії тінізації економіки; ознайомитись зі спеціальними нормативно-правовими актами, метою прийняття яких є «протидія» тінізації економіки, а також з нормативно-правовими актами, які регулюють проведення окремих заходів за напрямом протидії правопорушенням; усвідомити проблеми та недоліки нормативно-правового забезпечення формування й реалізації державної політики щодо протидії тінізації економіки.	3

	щодо протидії тінізації економіки.			
Змістовий модуль 2. Суб'єкти та правові засоби та заходи протидії тінізації економіки				
2	Тема 4. Поняття й види суб'єктів адміністративно-правового забезпечення протидії тінізації економіки 1. Поняття суб'єктів адміністративно-правового забезпечення протидії тінізації економіки. 2. Види суб'єктів адміністративно-правового забезпечення протидії тінізації економіки. 3. Характеристика окремих суб'єктів, що формують державну політику протидії тінізації економіки. 4. Характеристика центральних органів виконавчої влади як суб'єктів забезпечення протидії тінізації економіки.	<i>Лекція</i> <i>Семінар (опитування, тестовий контроль, розбір ситуаційних задач)</i>	Розуміти поняття й види суб'єктів адміністративно-правового забезпечення протидії тінізації економіки; знати правовий статус окремих суб'єктів, що формують державну політику протидії тінізації економіки, а також центральних органів виконавчої влади як суб'єктів забезпечення протидії тінізації економіки.	3
2	Тема 5. Поняття адміністративно-правових та інших засобів і заходів протидії тінізації економіки 1. Поняття адміністративно-правових засобів протидії тінізації економіки. 2. Співвідношення адміністративно-правових засобів протидії тінізації економіки та засобів забезпечення законності. 3. Поняття адміністративно-правових заходів протидії тінізації економіки. 4. Значення адміністративно-правових заходів протидії тінізації економіки.	<i>Лекція</i> <i>Семінар (опитування, тестовий контроль, розбір ситуаційних задач)</i>	Розуміти поняття адміністративно-правових засобів протидії тінізації економіки; співвідносити адміністративно-правові засоби протидії тінізації економіки та засоби забезпечення законності; розуміти поняття адміністративно-правових заходів протидії тінізації економіки; усвідомити значення адміністративно-правових засобів та заходів протидії тінізації економіки у системі забезпечення економічної безпеки країни.	3

	их засобів та заходів протидії тінізації економіки у системі забезпечення економічної безпеки країни.			
4	Тема 6. Види адміністративно-правових заходів протидії тінізації економіки 1. Контроль та його різновиди як адміністративно-правові заходи протидії тінізації економіки. 2. Аудит як адміністративно-правовий захід протидії тінізації економіки. 3. Види адміністративно-правових заходів протидії тінізації економіки. 4. Співвідношення адміністративно-правових засобів протидії тінізації економіки та засобів протидії корупції, легалізації доходів, одержаних протиправним шляхом.	<i>Лекція</i> <i>Семінар (опитування, тестовий контроль, розбір ситуаційних задач)</i>	Розуміти поняття контролю та його різновидів як адміністративно-правових заходів протидії тінізації економіки; розуміти аудит як адміністративно-правовий захід протидії тінізації економіки; виокремити види адміністративно-правових заходів протидії тінізації економіки; визначати співвідношення адміністративно-правових засобів протидії тінізації економіки та засобів протидії корупції, легалізації доходів, одержаних протиправним шляхом.	6
2	Тема 7. Заходи адміністративної відповідальності у протидії тінізації економіки 1. Поняття та види адміністративного правопорушення у сфері економіки. 2. Види заходів адміністративної відповідальності серед інших заходів юридичної відповідальності. 3. Розвиток та вдосконалення заходів адміністративної, фінансової та кримінальної відповідальності у	<i>Лекція</i> <i>Семінар (опитування, тестовий контроль, розбір ситуаційних задач)</i>	З'ясувати поняття та види адміністративного правопорушення у сфері економіки; визначати види заходів адміністративної відповідальності серед інших заходів юридичної відповідальності; дослідити розвиток та вдосконалення заходів адміністративної, фінансової та кримінальної відповідальності у протидії тінізації економіки.	3

	протидії тінізації економіки.			
--	-------------------------------	--	--	--

7. Система оцінювання:

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Бали нараховуються за наступним співвідношенням:

Семінарські заняття та поточний контроль: 30% загальної кількості балів;

Завдання самостійної / індивідуальної роботи: 20% загальної кількості балів;

Диф.залік: 50% загальної кількості балів.

8. Шкала оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
			Екзамен, курсова робота, практика	Залік
90-100	A	відмінно	відмінно	зараховано
80-89	B	дуже добре	добре	
70-79	C	добре		
60-69	D	задовільно	задовільно	
50-59	E	достатньо		
35-49	FX	незадовільно можливістю повторного складання	незадовільно	незараховано
0-34	F	незадовільно обов'язковим повторним вивченням курсу		

9. Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Завдання, які виконуються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (0,5 балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу дирекції ННІ за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та заліку заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання.

Загальна система оцінювання курсу	виконання всіх видів навчальних робіт впродовж семестру/залік - 50/50%
Вимоги до письмової роботи	Письмова робота може виконуватись у формі реферату, презентації, есе. Структура передбачає актуальність проблематики; мету; методи та результати і висновки. Обсяг до 10 стор. тексту. Письмова робота може виконуватись у формі ситуаційного завдання. Розв'язок ситуаційного завдання передбачає вступну частину, де аналізується зміст завдання. Основну частину, де викладається алгоритм розв'язку завдання з обов'язковим посиланням на норми законодавства та підзаконних нормативно-правових

	актив, судову практику. Заключну, де обґрунтовується вирішення проблеми і пропонується розв'язок завдання.
Семінарські заняття	Здобувач вищої освіти при відповіді на питання має давати відповідь у повному обсязі. При цьому використовує актуальну наукову термінологію, належним чином обґрунтовує свої думки та робить узагальнені підсумки.
Умови підсумкового контролю	Здобувач вищої освіти допускається до підсумкового модульного контролю за умови набору ним не менше ніж 25 балів за модулі. Підсумковий контроль здійснюється у формі диференційованого заліку. Завдання до заліку містять: теоретичні питання, тести та ситуаційну задачу.

Рекомендована література

Основна:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради (далі ВВР). 1996. N 30. - ст. 141.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-V // Верховної Ради України (ВВР). 2011. N 13-14. ст.112.
3. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/>
4. Конвенція про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом від 17.12.1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_029
5. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 28.04.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-IX>.
6. Кримінальний кодекс України від 28.04.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
7. Про Стратегію сталого розвитку “Україна – 2020”: Указ Президента України № 5/2015 від 12.01.2015 р. URL : <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>
8. Про національну безпеку України : Закон України від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 31, ст.241.
9. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України 26 травня 2015 року № 287/2015. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/287/2015/print>
10. Тильчик О.В. Адміністративно-правове забезпечення протидії тінізації економіки. монографія. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 378 с.
11. Адміністративно-правове забезпечення протидії тінізації економіки. За заг. ред. О.В. Тильчик: Університет ДФС України, Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 246 с.
12. Tylchuk O., Pluhatar T., Kotukha O. Determinants of shadowing of the economy: the genesis of economic and legal doctrines. Baltic Journal of Economic Studies. №3. 2018. 302-308. (Детермінанти тінізації економіки: генезис економічних та правових доктрин DOI: 10.30525/2256-0742/2018-4-3- 302-308 WoS)
13. Tylchuk O., Dragan O., Nazymko O. Establishing the ratio of concepts of counteraction to legalization (laundering) of illegally-obtained income and counteraction to the shadow economy: the importance for determining performance indicators of the European integration processes. Baltic Journal of Economic Studies. №4. 2018. 341-346. (Встановлення співвідношення понять «протидія легалізації (відмиванню) незаконно отриманих доходів» і «протидії тіньовій економіці»: значення для визначення показників ефективності процесів європейської інтеграції DOI: 10.30525/2256-0742/2018-4-4-341-345 WoS).

Допоміжна:

1. Правова доктрина України у 5 т. Х.: Право, 2013. Т. 2: Публічно-правова доктрина України / Ю.П. Битяк, Ю.Г. Барабаш, М.П. Кучерявенко та ін.; за заг.ред. Ю.П. Битяка. 864 с.
2. Тильчик О.В. Запобігання корупції в органах ДФС України: науково-методичний та практичний аспекти: монографія / за. ред. О.М. Розума. К.: Алерта, 2017. 242 с.

3. Tylchuk V., Jankovska L., Khomysh I. National economic security: an economic and legal framework for ensuring in the conditions of the european integration. *Baltic Journal of Economic Studies*. Vol 4. № 1. (2018). P. 350-357.
4. Tylchuk V., Bielai S., Morozov I., The innovative approach to the crisis situations monitoring of the social and economic origin that endanger the security of Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, Vol 4. № 3. (2018). P. 15-21.
5. Тильчик В. Сучасні проблеми правового регулювання податкових відносин як підстава виникнення спорів, що підлягають вирішенню засобами адміністративного судочинства. *Науковий вісник публічного та приватного права* 2018. №6. Т.2. С.146-151.
6. Тильчик В. Передумови побудови нової моделі вирішення спорів в сфері публічно-правових відносин у вимірі міжнародних стандартів судочинства. *Юридичний бюлетень*. 2018 . №8. С. 264-271.
7. Попович В.М. Термінологія з проблем тінізації та детінізації суспільних відносин: етимологічні, праксеологічні та методологічні основи формування. *Наука і правоохорона*. 2016. Вип. 4. С. 138–145.
8. Попович З.О. Податкова реформа як покарання бідних. URL: <https://cslr.org.ua/podatкова-reforma-yak-pokarannya-bidnih/>.
9. Попович В.М. Теорія і практика детінізації економіки: монографія. Ірпінь: Академія ДПС України, 2001. 546 с.
10. Предборський В.А. Економічна безпека держави: монографія. К.: Кондор, 2005. 391 с.
11. Приймаченко Д.В. Адміністративна діяльність митних органів у сфері реалізації митної політики держави: дис. ... докт. юрид. наук. Дніпропетровськ, 2007. 477 с.
12. Рябченко О.П. Концептуальні проблеми застосування диспозитивного методу публічно-правового регулювання відносин у сфері економіки: наукова доповідь. К.: Логос, 2013. 40 с.
13. Савич І.В. Детермінанти формування тіньової економіки України. *Молодий вчений*. 2014. Вип. 12(15). С. 87–92.
14. Селіванов А.О. Адміністративне право в онтологічному вимірі сучасних реалій. *Публічне право*. 2016. № 2. 78–82.
15. Скакун О.Ф. Економічна домінанта в правовій доктрині: теоретичний економіко-правовий аналіз. *Правова доктрина України: в 5 т. / за заг. ред. О.В. Петришина, Ю.П. Битяка та ін. Х.: Право, 2013. Т. 1: Загальнотеоретична та історична юриспруденція*. С. 154–197.

Інформаційні ресурси Інтернет:

1. Законодавство України - <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Офіційне представництво Президента України - www.president.gov.ua
3. Урядовий портал - www.kmu.gov.ua/
4. Офіційний сайт Міністерства фінансів України - <https://mof.gov.ua/uk/state-service-for-financial-monitoring>
5. Офіційний сайт Національного банку України - <https://bank.gov.ua/>
6. Єдиний державний реєстр судових рішень - www.reyestr.court.gov.ua/
7. Офіційний сайт Державної служби фінансового моніторингу України <https://fju.gov.ua/>
8. Офіційний сайт Міністерства економіки, торгівлі та сільського господарства України - <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>

Міжнародні видання:

1. Ahumada H., Alvaredo F., Canavese Benno Torgler A. & Schneider F. (2008). The monetary method to measure the shadow economy: The forgotten problem of the initial conditions. *Economics Letters* (2), 97-99.

2. Arbex M. & Turdaliev N. (2011). Optimal monetary and audit policy with imperfect taxation. *Journal of Macroeconomics* (2), 327-340.
3. Carillo M. R. & Pugno M. (2004). The underground economy and underdevelopment. *Economic Systems* (3), 257-279.
8. Corchón L.C. (1992). Tax evasion and the underground economy. *European Journal of Political Economy* (3), 445-454.
4. Hart K. Informal Income Opportunities and Urban Employment in Ghana // *Journal of Modern African Studies*, 1973. – Vol. 11. – P. 61-90.
5. Інфографіка: тіньова економіка в Європі й Україні. URL: <http://forbes.ua/ua/nation/1381353-infografika-tinovaekonomika-v-evropi-j-ukrayini>.
6. Baltic States, Balkans, Central Europe Top Black Economy Chart in Europe. URL: <http://blogs.wsj.com/emerging europe/2014/08/28/baltic-states-balkans-centraleuropetop-black-economy-chart-in-europe/>